

POSTANOWIENIE

Dnia 29 lutego 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Motuk

w sprawie skazanego **G. P.** i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 29 lutego 2024 r.

na posiedzeniu bez udziału stron

kwestii dopuszczalności wniosku obrońcy o wyłączenie sędziów Sądu Najwyższego w trybie art. 41 § 1 k.p.k.

na podstawie art. 29 § 4 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U z 2023 r., poz. 1093 ze zm.) i art. 41 § 2 k.p.k. *per analogiam*

p o s t a n o w i ł

pozostawić bez rozpoznania wnioszek obrońcy G.P. o wyłączenie SSN Pawła Kołodziejskiego, SSN Anny Dziergawki oraz SSN Adama Rocha od udziału w rozpoznaniu sprawy o sygn. akt II KK 167/23.

UZASADNIENIE

Obrońca skazanego G. P. we wniosku z dnia 14 lutego 2024 r., zażądał wyłączenia SSN Pawła Kołodziejskiego, SSN Anny Dziergawki oraz SSN Adama Rocha od orzekania w sprawie zarejestrowanej w Sądzie Najwyższym pod sygn. akt II KK 167/23, a zatem rozpoznania kasacji obrońcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie wydanego w sprawie o sygn. akt II AKa 263/20. Jako podstawę prawną przedmiotowego wniosku obrońca wskazał przepis art. 41 § 1 k.p.k.

Motywuując złożony wniosek, obrońca podniósł, że każdy z wyżej wskazanych członków składu orzekającego, wyznaczonych do rozpoznania wniesionej kasacji, powołany został na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego przez Prezydenta RP na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, ukształtowanej przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, który to organ – w ocenie wnioskodawcy – został powołany niezgodnie z Konstytucją RP, jest zależny od władzy wykonawczej i nie wypełnia zadania ochrony niezależności sądów i niezawisłości sędziów oraz obiektywnej, rzetelnej i transparentnej oceny kandydatów na stanowiska sędziowskie. Powyższe względy – zdaniem obrońcy – wywołują uzasadnianą wątpliwość co do bezstronności wymienionych sędziów w przedmiotowej sprawie, a zatem nakazują ich wyłączenie w trybie art. 41 § 1 k.p.k. Wnioskodawca dodatkowo wskazał, że SSN Adam Roch oraz SSN Paweł Kołodziejski uprzednio byli prokuratorami na szczeblu prokuratur regionalnych, co w ocenie obrońcy miało znaczenie przy uwzględnieniu ich kandydatury na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego. Obrońca podniósł też, że SSN Adam Roch został pierwotnie powołany na stanowisko sędziego w Izbie Dyscyplinarnej SN, która zdaniem wnioskodawcy *„nie miała statusu sądu w rozumieniu konstytucyjnym”*, jak też *„w rozumieniu prawa europejskiego”*. Na poparcie stanowiska o wadliwości powołania wyżej wskazanych członków składu orzekającego na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego, wnioskodawca odwołał się m.in. do uchwały składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. (BSA I-4110-1/2020) oraz innych judykatów Sądu Najwyższego, jak też orzeczeń Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje.

Wniosek należało pozostawić bez rozpoznania, albowiem jest on niedopuszczalny z mocy ustawy.

Argumentacja przedmiotowego wniosku wskazuje, że wątpliwość co do bezstronności SSN Pawła Kołodziejskiego, SSN Anny Dziergawki oraz SSN Adama Rocha (wyznaczonych do rozpoznania w trzyosobowym składzie SN kasacji

wniesionej na korzyść skazanego G. P.) ma wynikać z faktu, że zostali oni powołani na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, ukształtowanej przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 3), a zatem – w ocenie wnioskodawcy – w procedurze wadliwej, naznaczonej naruszeniem standardów niezawisłości i bezstronności, szczególnie w odniesieniu do władzy wykonawczej i ustawodawczej.

Wniosek ten – jak wprost wskazano w jego *petitum* – złożony został w trybie art. 41 § 1 k.p.k., który to przepis stanowi, że: *„sędzia ulega wyłączeniu, jeżeli istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności w danej sprawie”*. Przedstawione przez obrońcę wątpliwości co do bezstronności wyżej wskazanych sędziów w sprawie o sygn. akt II KK 167/23, wywiedzione zostały z okoliczności towarzyszących ich powołaniu na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego – i wyłącznie na tej kwestii skoncentrowano motywację rzeczzonego wniosku. Choć dla uwypuklenia podniesionych wątpliwości wnioskodawca lakonicznie odwołał się do okoliczności związanych z dotychczasową działalnością zawodową SSN Pawła Kołodziejskiego oraz SSN Adama Rocha, to jednak podane w tym względzie informacje odniósł do kwestii okoliczności powołania ich na stanowisko sędziego, a w konsekwencji ich rzekomego związku z władzą wykonawczą.

Analizując tak zeprezentowaną argumentację wniosku o wyłączenie sędziów, przy jego ocenie należy uwzględnić aktualnie obowiązujące brzmienie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, znowelizowanej ustawą z dnia 9 czerwca 2022 r. (Dz.U. z 2022 r., poz. 1259), na mocy której do ustawy o Sądzie Najwyższym dodany został art. 29 § 4, stanowiący wprost o tym, że: *„Okoliczności towarzyszące powołaniu sędziego Sądu Najwyższego nie mogą stanowić wyłącznej podstawy do podważenia orzeczenia wydanego z udziałem tego sędziego lub kwestionowania jego niezawisłości i bezstronności”*. Jednocześnie, ustawodawca rzeczoną nowelizacją wprowadził tryb tzw. testu bezstronności, w którym – zgodnie z art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym – dopuszczalne jest badanie spełnienia przez sędziego Sądu Najwyższego (sędziego delegowanego) wymogów niezawisłości i bezstronności z uwzględnieniem okoliczności towarzyszących jego

powołaniu i jego postępowania po powołaniu, jeżeli w okolicznościach danej sprawy może to doprowadzić do naruszenia standardu niezawisłości lub bezstronności, mającego wpływ na wynik sprawy z uwzględnieniem okoliczności dotyczących uprawnionego oraz charakteru sprawy. Z żądaniem w tym przedmiocie może wystąpić strona lub uczestnik postępowania przed Sądem Najwyższym (art. 29 § 7 ww. ustawy).

Wymienione wyżej przepisy ustawy o Sądzie Najwyższym weszły w życie w dniu 15 lipca 2022 r. Przedmiot tych regulacji odnosi się do ochrony standardu bezstronności oraz niezawisłości sędziego przy wykonywaniu czynności orzeczniczych. Badanie tej kwestii, jak wynika z art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym, zostało ograniczone do dwóch kryteriów, tj. okoliczności towarzyszących powołaniu sędziego oraz jego postępowania po powołaniu, przy czym – w myśl art. 29 § 4 tej ustawy – okoliczności towarzyszące powołaniu tego sędziego nie mogą stanowić wyłącznej podstawy do podważenia orzeczenia wydanego z jego udziałem lub kwestionowania jego niezawisłości i bezstronności. Z kolei w art. 41 § 1 k.p.k. – tj. przepisie, na który powołał się wnioskodawca – zawarto ogólną podstawę wyłączenia sędziego podejrzanego o stronnictwo (*iudex suspectus*), którą co do zasady może być każda okoliczność mogąca wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego w danej sprawie. Zarówno zatem instytucja tzw. testu bezstronności w trybie ustawy o Sądzie Najwyższym, jak też mechanizm wyłączenia sędziego na podstawie art. 41 § 1 k.p.k., służą sądowej kontroli bezstronności sędziego, który ma brać udział w rozpoznawaniu konkretnej sprawy. Instytucje te różnią się natomiast zakresem przedmiotowym, który w przypadku pierwszej z nich jest węższy. Ustawa o Sądzie Najwyższym w sposób szczególny reguluje badanie kwestii bezstronności sędziego w kontekście okoliczności towarzyszących powołaniu sędziego oraz jego postępowania po powołaniu, a zatem w tym zakresie w stosunku do art. 41 § 1 k.p.k. stanowi *lex specialis*, wyłączając tym samym możliwość badania określonych w niej przesłanek w ogólnej procedurze.

Nadto, przewidziany tryb tzw. testu bezstronności ma szczególny charakter, albowiem wniosek o jego przeprowadzenie rozpoznawany jest przez skład pięciu sędziów, zaś na wydane przez sąd w takim składzie postanowienie przysługuje

środek odwoławczy, który podlega rozpoznaniu przez skład siedmiu sędziów. Natomiast wniosek o wyłączenie w trybie art. 41 § 1 k.p.k. podlega rozpoznaniu – co do zasady – w składzie jednoosobowym i nie podlega zaskarżeniu. Oznacza to, że w trybie art. 41 § 1 k.p.k. niedopuszczalne jest badanie niezawisłości i bezstronności sędziego w odniesieniu do okoliczności towarzyszących jego powołaniu, albowiem – jak wskazano powyżej – przepis ten zawiera ogólną podstawę wyłączenia sędziego podejrzanego o stronnictwo. Przedmiotem rozpoznania w trybie art. 41 § 1 k.p.k. może być jedynie wniosek o wyłączenie sędziego oparty na innych – niż określone w art. 29 § 4 i 5 cyt. wyżej ustawy o Sądzie Najwyższym – przesłankach.

Należy też zaznaczyć, że przed rzeczoną nowelizacją przepisów ustawy o Sądzie Najwyższym, Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 4 marca 2020 r., P 22/19 (Dz.U. z 2020 r. poz. 413), stwierdził, że art. 41 § 1 w zw. z art. 42 § 1 k.p.k. w zakresie, w jakim dopuszcza rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziego z powodu wadliwości powołania sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, w skład której wchodzi sędziowie wybrani na podstawie art. 9a ustawy z 12.05.2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa, jest niezgodny z art. 179 w zw. z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji RP.

Skoro więc wniosek o wyłączenie SSN Pawła Kołodziejskiego, SSN Anny Dziergawki oraz SSN Adama Rocha w trybie art. 41 § 1 k.p.k. został oparty wyłącznie na okoliczności odnoszącej się do ich powołania na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego z rekomendacji Krajowej Rady Sądownictwa w składzie ukształtowanym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw – to uznać należy, że wniosek ten jest niedopuszczalny z mocy ustawy.

Obrońca nie skorzystał z trybu przewidzianego w art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym, o czym świadczy treść przedmiotowego wniosku, w którym jego autor nie odwołał się do tej podstawy prawnej, jak też nie wskazał na okoliczności korespondujące z przesłankami określonymi w tym przepisie. Rezygnacja z testu bezstronności nie może jednak uzasadniać opcjonalnej dopuszczalności badania w trybie art. 41 § 1 k.p.k. bezstronności sędziego Sądu Najwyższego w kontekście okoliczności jego powołania, a to wobec wprowadzenia przez ustawodawcę

szczególnego mechanizmu w tym zakresie oraz bezwzględnego charakteru przepisu art. 29 § 4 ustawy o Sądzie Najwyższym. Aktywność obrońcy skazanego w niniejszej sprawie zmierzała zatem do obejścia przepisów ustawy o Sądzie Najwyższym, w tym zakazu, który nie dopuszcza możliwości podważenia orzeczenia wydanego z udziałem sędziego Sądu Najwyższego lub kwestionowania jego niezawisłości i bezstronności wyłącznie z powodu okoliczności towarzyszących powołaniu tego sędziego.

Reasumując, oczywistą konsekwencją takiego wnioskowania jest niedopuszczalność rozpoznania wniosku o przeprowadzenie tzw. testu bezstronności w trybie art. 41 § 1 k.p.k. Rozpoznanie takiego wniosku w oparciu o art. 41 § 1 k.p.k. skutkowałoby bezwzględną przesłanką odwoławczą określoną w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. oraz stanowiłoby niedopuszczalne obejście instytucji tzw. testu bezstronności i rażące naruszenie przysługujących stronom uprawnień (możliwość zaskarżenia, złożenia pisemnego wyjaśnienia przez sędziego).

Skoro przepisy postępowania nakazują pozostawić bez rozpoznania niedopuszczalny procesowo wniosek strony o wyłączenie sędziego na podstawie art. 41 § 1 k.p.k., a taka sytuacja ma miejsce w przypadku określonym w art. 41 § 2 k.p.k., gdy wniosek ten zostanie zgłoszony po rozpoczęciu przewodu sądowego – to również w przypadku stwierdzenia niedopuszczalności wniosku o wyłączenie sędziego z przyczyn podanych powyżej, należy postąpić podobnie.

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy pozostawił wniosek bez rozpoznania.

[J.J.]

[ał]

